O93, f. 32vb; V630, f. 71vb; N442, f. 70rb; I83, f. 152ra; VD38, f. 144va; P9629, f. 46r; SG670, p. 308a; Bcan4, f. 111r; E97, f. 80vb; P102; BII13, f. 127rb; S105, f. 112v

INCIPIUNT[a] [b] DECRETA MELCHIADIS PAPAE.

Bcan: I

P102; BII13: I Quod sine offensione esse debeamus apud iudeos atque gentiles et ut nullus infestus aut[c] nocens alteri existat

[H. 1] <Bcan4, f. 111v> Dilectissimis[d] fratribus Marino, Benedicto, Leontio et ceteris Hispaniarum ac[e] illis in partibus constitutis episcopis[f] Melchiades[g].

Melchiades-Brief,5 [a] INCIPIUNT DECRETA] EPISTOLA SG670 | [b] Überschrift] Decreta Melciadis papae De accusationibus et iurgiis et ut Nemo alteri infestus sit necnon et de baptismo et impositione manuum episcoporum utrum eorum aliud Sine altero Sufficiat aut maior esse videatur E97; Überschrift fehlt S105 **8** [c] aut korr. aus ut BII13 **9** [d] Dilectissimis korr. aus Dilectissimi P9629; ilectissimis S105 **10** [e] ac korr. aus aut Bcan4 **11** [f] episcopis korr. aus episcopus VD38 | [g] melciadis O93; V630; P9629; I83; Meciades korr. aus Melciadis Bcan4

Coll. Ans. ded. 1. III,169 (**43-53** Primo ... iudicabimini); **2. XII,53** (**43-69** Primo ... reservavit); **3. I,7** (**74-91** atque ... privilegium); **4. I,24**[bis] (**74-91** atque ... privilegium); **5. III,192** (**74-91** atque ... privilegium); **6. I,37** (**97-110** Si ... caritatem); **7. IX,5** (**188-252** De ... mortem); **8. VIII,23** (**257-274** Hic ... ingredieris); **9. XI,33** (**291-295** Ieiunium ... habeatur)
Ps.-Remedius 1. c. 63 (**188-285** De ... valeamus)
Burchard 1. I,2 (**74-91** atque ... privilegium); **2. IV,61** (**188-202** De ... potest)
Sentenzen 1. c. 85 (**60-83** Episcopos ... disponeret); **2. c. 215** (**188-204** De ... potest); **3. c. 216** (**242-252** In ... mortem)
Anselm v. Lucca 1. II,41 (**45-172** Nullum ... mandantur); **2. IX,23** (**188-204** De ... potest); **3. IX,21** (**242-252** In ... mortem)
Bonizo 1. IV,67 (**60-66** Episcopos ... diem); **2. I,34** (**242-252** In ... mortem); **3. VIII,69** (**291-295** Ieiunium ... habeatur)
Coll. trip. 1. A I,31,1 (**43-49** Primo ... nolite); **2. A I,31,2** (**233-252** spiritus ... mortem); **3. A I,31,3** (**291-295** Ieiunium ... habeatur)
Ivo, Decr. 1. V,46 (**74-91** atque ... privilegium); **2. I,255** (**188-202** De ... potest); **3. IV,26** (**291-295** Ieiunium ... habeatur)
Ivo, Pan. 1. IV,112 (**43-49** Primo ... nolite); **2. I,114** (**188-202** De ... potest); **3. II,176** (**291-295** Ieiunium ... habeatur)
Polycarpus 1. I,8,8 (**45-172** Nullum ... mandantur); **2. I,17,2** (**84-91** dei ... capite); **3. III,10,7** (**188-204** De ... potest); **4. III,10,36** (**242-252** In ... mortem); **5. III,25,12** (**291-295** Ieiunium ... habeatur)
Slg. in drei Büchern 1. III,7,4 (**188-204** De ... potest); **2. III,7,5** (**242-252** In ... mortem); **3. III,8,2** (**291-295** Ieiunium ... habeatur)
Gratian 1. C. II q. 1 c. 13 (**43-49** Primo ... nolite); **2. D. V de cons. c. 3** (**188-202** De ... potest); **3. D. V de cons. c. 2** (**233-252** spiritus ... mortem); **4. D. III de cons. c. 14** (**291-295** Ieiunium ... habeatur)

Apostolici[h] [i] verba[j] praecepti[k] sunt apud Iudaeos atque gentiles sine offensione[l] nos esse debere. Hoc, quisquis christianus[m] est, tota animi virtute custodit[n]. Quod cum ita sit, non parum periculi illi manere poterit ante deum, qui hoc detrectat[o] [p] etiam fidelibus[q] exhibere[r].

Nam[s] qualiter nos[t], qui neminem perire volumus, ista contristent[u], quae auctoribus christianis percellunt[v] [w] <I83, f. 152rb> animos christianos, dominicus[x] in evangelio[y] sermo testatur. Ait enim ipse salvator[z], quod expediat[a] scandalizanti[b] unum de pusillis in maris profundum demergi[c]. Ideo quae sit eius[d] iam poena[e] quaeramus, cui tale <VD38, f. 144vb> supplicium <SG670, p. 308b> legimus[f] expedire. Quapropter[g] ista, carissimi, valde[h] sunt[i] verba ponderanda[j] et cavenda[k], ne pro temporalibus[l] aeterna[m] et pro caducis[n] mansura[o] et pro parvissimis <N442, f. 79va> temporibus[p] perdantur, quod absit, perpetua gaudia. Unde vos rogamus et obsecramus, ut nullus[q]

---

12 [h] Apostolico korr. aus Apostolici P9629; apostoli SG670; S105 | [i] Apostolici - alteri facere nolite fehlt E97 | [j] vero SG670; S105 | [k] praecepta I83; S105; precepta korr. aus preapta SG670 **13** [l] am Rande Scandalum repraehensione VD38 **14** [m] christianus korr. aus christianis BII13 | [n] custodiat V630; custodiat korr. aus custodit SG670 **16** [o] am Rande Respuit non studet VD38 | [p] detrectat korr. aus detretat V630; detrectat korr. aus detractat SG670; detractat Bcan4; S105 | [q] fidelibus korr. aus infidelibus I83 **17** [r] am Rande Impendere tribuere VD38 **18** [s] quam I83 | [t] nos qui korr. aus qui nos I83 **19** [u] contristant VD38; BII13; cotristent P102 | [v] am Rande Percutiunt perturbant VD38 | [w] percellunt korr. aus percellent P102; procellunt S105 **20** [x] dominicus korr. aus domicus N442 **21** [y] evangelio sermo korr. aus evangelio SG670 | [z] salvator korr. aus salvator ait I83 **22** [a] am Rande Necesse est oportet VD38 | [b] scandalizanti] scandalizanti in P102 **23** [c] dimergi N442; demergi korr. aus dimergi Bcan4 | [d] eius fehlt VD38 **24** [e] pęna korr. aus pęnea V630 **25** [f] legibus P102 **26** [g] Quapropter ista korr. aus Quapropter P9629 | [h] valde korr. aus vade Bcan4 | [i] sint P102 **27** [j] am Rande Consideranda VD38 | [k] vallenda VD38 | [l] temporalibus korr. aus tempolalibus P9629 | [m] aeterna et pro caducis mansura et pro parvissimis temporibus fehlt V630 **28** [n] am Rande vanis transituris VD38 | [o] mansura korr. aus mensura O93; P102 **29** [p] temporalibus VD38; P102; BII13 **30** [q] nullus korr. aus nullis BII13

Melchiades-Brief,13–26 Apostolici…expedire] Coelest. I. ep. ad Vener. pr. (H. no. 33.) Cf. Sixt. I. pp. 6, Excerpt. Silv. 8. **28–29** ne…mansura] conc. Aquisgr. a. 836. lib. I. c. 31. Cf. Marcelli 6.

alteri noceat <BII13, f. 127va> neque infestus[r] aut nocens exsistat, sed iuxta apostolum alter alterius[s] onera portet[t], ut legem Christi adimpleat. Et nolite iudicare[u] in invicem, sed iuxta eundem apostolum hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum[v] fratri vel scandalum.

V630: Quod neminem oportet condempnare ante verum et iustum iudicium nec iudicare ullum suspitionis arbitrio

Bcan4: II

P102; BII13: II Ut nullus damnetur ante verum et iustum[w] iudicium neque iudicetur suspitionis arbitrio

[H. 2] Primo[x] semper omnia diligenter[y] inquirite, ut cum iustitia et caritate[z] definiatis[a]. Neminem condemnetis ante verum et iustum iudicium. Nullum iudicetis suspicionis[b] arbitrio, <I83, f. 152va> sed primum probate, <V630, f. 72ra> et postea caritativam[c] [d] proferte[e] sententiam[f]. Et quod[g] vobis non vultis[h] fieri, alteri <SG670, p. 309a> facere[i] nolite. Mementote[j] semper[k] sermonis[l] domini, qui ait: Nolite iudicare, ut[m] non iudicemini[n], nolite[o] condemnare, ut[p]

---

31 [r] am Rande Iratus indignatus VD38 **32** [s] alterium P9629 **33** [t] portet korr. aus portat V630 **34** [u] am Rande Condemnare alterum de occultis temere repraehendere VD38 **35** [v] am Rande Lesionem VD38 **40** [w] iustum korr. aus ustum BII13 **42** [x] am Rande z V630 | [y] diligent N442 **43** [z] caritate korr. aus castitate SG670 | [a] difiniatis P102 **45** [b] suspitionis korr. aus suspitaonis SG670 **47** [c] am Rande plenam caritatem VD38 | [d] caritative I83; SG670; Bcan4; S105 | [e] proferte korr. aus proferii SG670 | [f] am Rande Iudicium VD38 | [g] quod korr. aus quo I83 **48** [h] vultis korr. aus ultis BII13 | [i] facere nolite] nolite facere N442 **49** [j] Mementote] Mementote fratres E97; Memento BII13 | [k] semper sermonis domini] sermonis domini semper V630; P9629; Bcan4; E97 | [l] sermonis korr. aus sermones V630; sermones I83 **50** [m] et korr. aus ut P9629; et SG670; S105 | [n] iudicabimini SG670; S105 | [o] nolite condemnare, ut non condemnemini fehlt V630 | [p] ut korr. aus et P9629; et SG670

33–34 alter…adimpleat] Gal. VI. 2. **35–37** hoc…scandalum] Rom. XIV. 13. **43–48** Primo…sententiam] Ben. III. 259. (Isid. syn. lib. II. no. 85.) **48–49** Et…nolite] Tob. IV. 16. **50–53** Nolite…iudicabimini] Matth. VII. 1. 2.

Melchiades-Brief,44 verum…iustum] iustum et verum DG_1 | Nullum] Nullum iudicium AL_1; PG_1 **47–48** vobis…vultis] non vultis vobis PG_1 **48** facere…nolite] nolite facere AL_1; DG_1; non facitis PG_1

non condemnemini[q]. In quo enim iudicio iudicaveritis, iudicabimini.

V630: Quod episcopi non debeant iudicari nec condempnari absque auctoritate sedis romanę

P9629: Episcopos non iudicandos absque auctoritate romane sedis

I83: Quod non sint episcopi condempnandi sine apostolica presentia

<VD38, f. 145ra> Episcopos[r] [s] nolite iudicare, nolite condemnare absque sedis huius auctoritate. Quod si feceritis, irrita erunt vestra iudicia et vos condemnabimini[t]. Hoc enim privilegium[u] [v] huic sanctae sedi a temporibus[w] apostolorum statutum[x] est servare[y], quod illaesum[z] [a] manet usque in hodiernum diem. Episcopos ergo[b], quos[c] sibi dominus[d] [e] oculos[f] elegit et columnas ecclesiae esse voluit, quibus etiam ligandi et solvendi potestatem[g] dedit, <E97, f. 81ra> suo iudicio[h] reservavit[i]

Bcan4: III

P102; BII13: III De privilegio beato petro domini vice solummodo commisso et de discretione potestatis quę inter apostolos fuit

[H. 3] <BII13, f. 127vb> atque hoc privilegium[j] beato clavigero[k] [l] Petro sua vice solummodo[m] commisit.

---

51 [q] condemnabimini SG670; condemnemini korr. aus condemnabimini P102; condemnemini korr. aus condemni BII13 **58** [r] am Rande drei Punkte N442; am Rande Nota I83 | [s] Episcopos fehlt VD38; P102; BII13 **61** [t] condemnabimini korr. aus condemnabini P102 | [u] am Rande specialem legem VD38 | [v] privilegium korr. aus privilegiom P102 **62** [w] temporibus korr. aus temporalibus Bcan4 | [x] statutum korr. aus statum BII13 **63** [y] servari korr. aus servare SG670; servari E97 | [z] am Rande incorruptum VD38 | [a] illaesum manet] illi manet korr. aus ille remanet SG670; illi manet S105 **64** [b] ergo fehlt SG670; P102; S105 | [c] quos korr. aus quas SG670 | [d] dominus] dominus tamquam I83; SG670; Bcan4; S105 | [e] dominus oculos korr. aus dominus P102 | [f] oculos fehlt E97 **66** [g] potestatem dedit] dedit potestatem V630; E97 **67** [h] iudicio korr. aus iudici BII13 | [i] reservabit I83; SG670; Bcan4; S105 **72** [j] privilegium korr. aus privilegiom P102; privilegio BII13 **73** [k] am Rande Clavem geranti hoc est portanti VD38 | [l] claviero S105 | [m] solummodo korr. aus modo V630

51–52 In…iudicabimini] *fehlt* PG$_1$ **59** sedis…huius] Romane sedis 74T$_1$ **63** servare] conservare PG$_1$ | illaesum] illesum et incontaminatum 74T$_1$ **64** diem] diem et permanebit usque in finem 74T$_1$ **64–65** oculos…elegit] elegit oculos PG$_1$ **67** reservavit] reservavit Cap. III PG$_1$ **72** privilegium] privilegium Dominus ID$_1$

<S105, f. 113r> Quod[n] eius iuste praerogativum[o] successit sedi, futuris hereditandum[p] [q] atque tenendum temporibus, quoniam et inter beatissimos apostolos fuit quaedam discretio[r] <I83, f. 152vb> <SG670, p. 309b> potestatis, et licet cunctorum par[s] electio[t] foret, beato tamen[u] Petro concessum[v] est, ut aliis praemineret[w] eorumque[x], quae[y] ad querelam[z] venirent[a] causas et interrogationes, prudenter disponeret[b]. Quod dei ordinatione[c] taliter ordinatum esse[d] credimus, ne omnes posteriorum[e] cuncta sibi vindicarent[f], <VD38, f. 145rb> sed semper[g] maiores causae, sicut sunt episcoporum et potiorum[h] curae negotiorum ad unam beati[i] principis apostolorum[j] Petri[k] sedem confluerent[l] [m], ut inde suscipiant[n] finem <O93, f. 33ra> iudiciorum[o], unde acceperunt[p] initium institutionum[q], ne quandoque[r] [s] a suo discreparent[t] capite.

---

74 [n] Quę E97 | [o] praerogativa E97 **75** [p] am Rande In hereditate habendum VD38 | [q] hereditandum atque tenendum] hereditanda atque tenenda E97 **77** [r] am Rande Divisio VD38 **78** [s] am Rande Equalis similis VD38 | [t] elicto P102 **79** [u] tamen Petro] petro tamen SG670 | [v] concessum korr. aus cessum E97 **80** [w] am Rande precelleret praeesset VD38 | [x] eorumque korr. aus eromque VD38; eorumque korr. aus eorum SG670; eorum S105 | [y] quę korr. aus quęque SG670; quęque S105 | [z] querelam korr. aus quelam VD38; P102 | [a] venirent korr. aus veniret P9629 **81** [b] am Rande Ordinaret VD38 **82** [c] ordinatione taliter ordinatum esse] ordinatione actum korr. aus ordinatione SG670; ordinatione actum S105 | [d] est I83; Bcan4 **83** [e] posteriorum] posterorum korr. aus posteriorum V630; posteri eorum N442; VD38; E97; P102; BII13; posteriores korr. aus posteriorum SG670 | [f] vendicarent E97 **84** [g] semper maiores korr. aus semper Bcan4 **85** [h] am Rande Maiorum VD38 **86** [i] beatis P9629 | [j] apostolorum petri korr. aus apostolorum SG670 | [k] petri sedem korr. aus petri Bcan4 | [l] am Rande Concurrerent VD38 **87** [m] confluerent korr. aus conflueret P9629 | [n] susciperent E97 **88** [o] iudiciorum korr. aus iudicorum Bcan4 | [p] acceperant E97 | [q] am Rande Doctrinarum VD38 **89** [r] am Rande Aliquando VD38 | [s] quando E97 | [t] am Rande Dissentirent VD38

78–82 quoniam…praemineret] Leon. M. ep. 14. c. 11. (1, 691.) Cf. Clem. 29, Anacl. 33, Iul. 9, Vigil. 7. **84–91** ne…capite] sec. c. 11. ep. cit. (1, 691. 692.) Cf. Pii 1, Calist. 1, Sixt. II. pp. 4, ep. Aegypt. ad Marc, Iul. 9, 17,Fel. IV. pp. ep. 1.

---

76 quoniam] quomodo DB_1 **78** foret] fuerit apostolorum $74T_1$ **79** Petro] Petro a Christo proprie $74T_1$ **80** eorumque] et eorum DB_1; AL_1; ID_1; PG_1 **81** disponeret] disponeret atque diffiniret $74T_1$ **83** posteriorum] posteri eorum DB_1; AL_1; ID_1; PG_1; PG_2 **84** maiores…causae] cause maiores ID_1 **86** principis…Petri] Petri principis apostolorum AL_1 **89** quandoque] quando PG_1 | capite] capite Cap. IIII PG_1

V630: Si quis episcopus se viderit pregravari sicut semper fuit consuetudo sedem appellet romanam

Bcan4: IIII

P102; BII13: IIII Ut qui se viderit praegravari[u] romanam sedem appellet[v] atque ad eam recurrat

[H. 4] Si[w] vero se[x] viderit[y] quisquam vestrum[z] praegravari[a] [b], hanc sedem appellet, huc[c] recurrat, ut semper instituta fuit consuetudo, quia et voluntarie[d] eis[e] compatiemur[f] et libenter, prout dominus[g] dederit[h] adminiculum[i] ferimus[j] [k]. Nec <BII13, f. 128ra> a quoquam, fratres, inhibeatur[l] aut obiurgetur[m] [n], qui[o] nostrae[p] consors communioni[q] esse voluerit, <N442, f. 70vb> <SG670, p. 310a> sed magis ei veniendi auxilium praestet[r], quia[s] sufficit unicuique obiurgatio[t], quae fit a plurimis, <I83, f. 153ra> ut iuxta[u] apostolum magis[v] donetis et consolemini[w], ne forte abundantiori[x] tristitia[y] absorbeatur, <Bcan4, f. 112r> qui[z] in[a] angustia[b] est. Propter[c] quod obsecro vos, sicut ait[d] ipse, ut confirmetis in illo caritatem[e].

Bcan4: V

---

93 [u] pergravari P102 **94** [v] appellet korr. aus appellat BII13 **95** [w] am Rande Nota I83 | [x] si S105 | [y] viderit korr. aus viderint Bcan4 | [z] nostrum I83; Bcan4 **96** [a] am Rande Valde affligi VD38 | [b] praegavari P9629; praegravari korr. aus pergravari P102 | [c] am Rande Nota valde utilis I83 **97** [d] voluntarie korr. aus voluntari SG670 **98** [e] ei korr. aus eis Bcan4; ei P102; BII13 | [f] am Rande Eorum malum sicut nostrum deputabimus VD38 | [g] dominus dederit korr. aus dominus P102; BII13 | [h] dederit fehlt N442; I83; Bcan4 **99** [i] adminiculum korr. aus adminuculum BII13 | [j] am Rande Tribuemus VD38 | [k] feremus V630; P9629; VD38; SG670; E97; P102; BII13; feremus korr. aus ferimus N442; Bcan4; feremur S105 **100** [l] inhibeatur korr. aus inhibeantur P102 | [m] am Rande Increpetur VD38 | [n] obgurgetur korr. aus obgurgitur P9629 | [o] quoniam V630 **101** [p] nostra P9629 | [q] communionis I83; VD38; SG670; Bcan4; E97; P102; BII13; S105 **103** [r] prastet korr. aus praestat BII13 | [s] sufficit - et mittentur vobis fehlt | [t] obgurgatio P9629 **104** [u] iuxta korr. aus iusta SG670 **105** [v] magis fehlt V630 | [w] consolemini korr. aus consoletis SG670; consolaemini korr. aus consolamini P102 **106** [x] habundatiori N442; abundanciori korr. aus abunciori I83 | [y] tristia Bcan4 **107** [z] quia korr. aus qui Bcan4; quia P102 | [a] in korr. aus n BII13 | [b] agustia P9629; VD38 | [c] Propter korr. aus Prop N442 **108** [d] ait ipse] ipse ait V630 | [e] caritate BII13

105–110 quia…caritatem] II Cor. II. 6—8.

97–165 quia…surgere] *fehlt* AL_1; PG_1

P102; BII13: V Qui non sint[f] suscipiendi in accusationem et quod sapiens non est qui nocet

[H. 5] Eorum enim os accusandi sacerdotes vel testificandi in eos obstruimus[g], quos non[h] humanis, sed divinis[i] <VD38, f. 145va> vocibus mortuos esse[j] scimus, quoniam infidelis homo mortuus[k] est in corpore vivente[l], nec[m] in[n] suspicionem[o] veniat homo fidelis, ut[p] dicat aut faciat ea, quae pati[q] non vult. <V630, f. 72rb> Si quis fidelis est, videat ne falsa[r] loquatur[s] aut cuiquam insidias ponat. Facile est ergo fallere[t] hominem, non tamen deum. Sapiens[u] non est, qui nocet, et nihil mali vult, qui est fidelis. In his enim fidelem[v] et infidelem hominem cognoscere possumus in nocendo et adiuvando, ut ipsa veritas[w] ait: Bonus homo ex bono thesauro <SG670, p. 310b> cordis[x] sui profert bona, et malus homo ex malo thesauro[y] cordis sui profert mala, ex abundantia enim cordis os loquitur. <BII13, f. 128rb> Pro nobis enim <I83, f. 153rb> dicit dominus per prophetam[z]: Eos[a] vero, qui iudicant[b] [c] vos, ego iudicabo. Et iterum ad servos[d] dicit: Nolite timere opprobrium[e] hominum, et

110 [f] sint korr. aus sunt P102 **113** [g] am Rande Claudimus VD38 | [h] non humanis] humanis non I83 **114** [i] divinis korr. aus humanis VD38 | [j] esse fehlt I83 **115** [k] mortuus est korr. aus mortuus V630 **116** [l] vivens VD38 | [m] ne I83; Bcan4; S105; Nec korr. aus Ne SG670 | [n] interlinear in suspitionem SG670 | [o] suspitionem korr. aus supitionem P9629; suspectionem N442; susceptionem, am Rande vel suspitionem SG670; susceptionem S105 **117** [p] aut korr. aus ut SG670 | [q] pati korr. aus poti P102 **118** [r] falso VD38 **119** [s] loquatur korr. aus loquitur V630; loquat VD38 **120** [t] am Rande Decipere VD38 | [u] am Rande Nota I83 **122** [v] fidelem korr. aus fidelem fidelem SG670 **123** [w] veritas korr. aus veritatis BII13 **125** [x] cordis sui fehlt V630 **126** [y] tehsauro P9629 **128** [z] prophetam korr. aus phetam BII13 | [a] am Rande Nota I83 **129** [b] iudicant korr. aus iudicat SG670; iudicat S105 | [c] iudicant vos korr. aus iudicantes P9629 **130** [d] servos] servos suos korr. aus servos SG670; servos suos S105 | [e] am Rande Despeccione VD38

114–117 Eorum…scimus] Ben. III. 440. (l. Visig. II. 4. 7. cf. quoque Ben. III. 322. et c. 28. Angilr.) Cf. Alex. 5, Steph. 13, Pelag. II. pp. ep. 3. **118–119** nec…vult] Xysti Pyth. I. 168. 169. Cf. Pii 6, Pont. 8. **120–121** Si…ponat] cf. Calist. 4, Pont. 7. **121–122** Facile…deum] Xysti Pyth. s. 176. Cf. Alex. 18, Zeph. 9, Ant. 8, Corn. 6. **122–123** Sapiens…nocet] eiusd. s. 292. Cf. Alex. 18, Corn. 6, Luc. 6. **121** et…fidelis] eiusd. s. 203. Cf. Alex. 18, Calist. 3, Pont. 6, Corn. 6. **126–129** Bonus…loquitur] Matth. XII. 34. 35. **130–131** Eos…iudicabo] Ies. XLIX. 25. **132–133** Nolite…metuatis] Ies. LI.7.

blasphemias[f] eorum ne metuatis. De talibus quoque et[g] propheta canit dicens: <P9629, f. 46v> Non sic impii[h], sed tamquam pulvis, quem proiecit[i] ventus, propterea non resurgent[j] impii in iudicio[k] <S105, f. 113v> neque peccatores in congregatione iustorum, quoniam novit dominus viam iustorum, et iter[l] impiorum peribit[m]. Quare turbatae[n] sunt <VD38, f. 145vb> gentes et plebes meditabuntur[o] [p] inania[q]? Consurgent[r] reges terrae, et principes tractabunt[s] pariter adversus dominum et adversus christum eius. Disrumpamus vincula eorum, et proiciamus a nobis laqueos eorum. Habitator caeli ridebit[t] [u], dominus subsannabit[v] eos. Tunc[w] loquetur ad eos in ira sua, et in furore[x] suo conturbabit[y] eos. Et <SG670, p. 311a> alibi dixit: Scelus[z] impii in medio cordis eius, non est timor dei ante oculos[a] eius. Quoniam dolose egit adversum[b] eum <I83, f. 153va> in oculis suis[c], ut inveniret[d] iniquitatem eius ad[e] odium. Verba[f] oris[g] eius iniquitas et dolus[h], cessavit cogitare, ut benefaceret. Iniquitatem cogitat in cubili[i] suo, stabit in via non bona, malum non abiciet[j] [k]. Domine[l] in caelo, misericordia tua, fides[m] tua usque ad nubes, iustitia

---

131 [f] blapsphemias BII13 | [g] et fehlt I83 **133** [h] impii] impii non sic I83 | [i] proicit V630; I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105 **134** [j] resurgunt I83; S105 | [k] indicio S105 **136** [l] iter korr. aus it N442 **137** [m] perit I83 | [n] turbatę korr. aus turbati V630 **138** [o] am Rande Meditabuntur VD38 | [p] meditabantur I83 | [q] inania korr. aus in ea P9629 **139** [r] Consurgent korr. aus Consurgen P102 | [s] tractabant I83 **142** [t] ridebit] ridebit et I83; deridebit korr. aus deridebit et SG670; deridebit S105 | [u] ridebit dominus] deridebit deus korr. aus deridebit S105 **143** [v] am Rande Exprobrabit VD38 | [w] Tunc loquetur ad eos in ira sua et in furore suo conturbabit eos fehlt SG670; P102; BII13; S105 **144** [x] furore korr. aus fure V630 | [y] conturbavit V630; P9629 **145** [z] am Rande peccatum VD38 **146** [a] oculus BII13 **147** [b] adversus I83; SG670; S105 | [c] eius V630 **148** [d] veniret I83 | [e] et VD38; SG670; P102; BII13; S105 | [f] Veba P102 | [g] oris eius korr. aus oris N442 **149** [h] am Rande Fraus VD38 **150** [i] cubili korr. aus cobili S105 **151** [j] am Rande Proiciet VD38 | [k] abiciat P102 | [l] domine korr. aus D SG670 **152** [m] fides tua fehlt BII13

134–139 Non…peribit] Ps. I. 4—6. vers. Hieron. **139–146** Quare…eos] Ps. II. 1—5. vers. Hieron. **147–167** Scelus…surgere] Ps. XXXV. 1—13. vers. Hieron.

tua quasi[n] montes deus[o], iudicium[p] [q] tuum abyssus multa. Homines et iumenta salvos facies, domine, quam pretiosa misericordia tua, deus. <N442, f. 71ra> Et filii Adam in umbra alarum tuarum sperabunt. <BII13, f. 128va> Inebriabuntur de pinguedine domus tuae et torrente[r] deliciarum tuarum potabis[s] eos. Quoniam tecum est fons vitae[t], in lumine tuo videbimus[u] lumen. Attrahe[v] misericordiam[w] tuam scientibus te et iustitiam <VD38, f. 146ra> tuam rectis corde. Ne[x] veniat mihi pes[y] superbiae et manus[z] impiorum non[a] me commoveat[b], ibi ceciderunt operantes iniquitatem, <V630, f. 72va> <SG670, p. 311b> expulsi sunt et[c] non potuerunt surgere. Audivimus[d] a quibusdam fratribus, quibus infesti eratis nimis, quod iurgia[e] [f] et discordiae[g] sint[h] inter vos. Propterea ista scripsimus vobis mandantes[i], ut ita teneatis, <I83, f. 153vb> sicut ab[j] apostolica sede vobis tenenda mandantur. Unde et dominus[k] in evangelio militibus[l] interrogantibus respondit dicens: Neminem concutiatis[m] neque calumniam[n] [o] faciatis, sed contenti[p] estote[q] stipendiis[r] [s] vestris. Concutit[t] enim hominem, qui illum iniuste conturbat. De his haec[u]

---

153 [n] sicut V630; P9629 | [o] dei V630 | [p] am Rande Iudicium dei ideo abyssus multa dicitur quia compraehendi non potest sicut nec abyssus VD38 | [q] iudicium tuum] iudicia tua V630 **158** [r] am Rande Flumine VD38 | [s] potabis korr. aus portabis SG670; portabit S105 **159** [t] vitae] vite et VD38 **160** [u] videbimus korr. aus videbis SG670; videbis S105 | [v] am Rande Adduc tribue VD38 | [w] misericordiam tuam] misericordia tua P102 **162** [x] Non V630; P9629 | [y] am Rande Incessus VD38 | [z] am Rande Opus VD38 **163** [a] non me korr. aus non BII13 | [b] am Rande Conturbet VD38 **165** [c] et non] nec SG670; S105 **166** [d] Audivimus] Audivimus enim S105 **167** [e] am Rande Contenciones pugne VD38 | [f] gurgia P9629 | [g] discordias O93; discordia V630; P9629; I83; Bcan4 | [h] sunt VD38 **168** [i] mandantes korr. aus mandatis P9629 **169** [j] ab fehlt Bcan4 **170** [k] iohannes korr. aus dominus SG670; iohannes S105 **171** [l] militibus korr. aus milibus P102 **172** [m] am Rande Conturbetis VD38 | [n] am Rande Falsam accusacionem VD38 | [o] calumnia V630 **173** [p] contenti korr. aus conteti P9629 | [q] estote korr. aus stote SG670; esto P102; stote S105 | [r] am Rande Anonis expensis VD38 | [s] stipediis BII13 | [t] am Rande Nota I83 **174** [u] haec] hęc in S105

174–175 Neminem…vestris] Luc. III. 14.

---

166 Audivimus…quibusdam] A quibusdam audivimus PG_1 **167** discordiae] discordia PG_1 | sint] sunt AL_1 **170** vobis] *fehlt* AL_1; PG_1

vobis interdum[v] sufficiant[w], si autem maioribus indigueritis[x] [y], vice[z] [a] a[b] comite[c] [d] mittite[e], et mittentur[f] vobis.

V630: Utrum maius sit sacramentum manus impositio episcoporum aut babtismus

P9629; S105: De manus inpositione episcoporum

I83; Bcan4: Utrum sit maius sacramentum impositio[g] manus episcoporum aut baptismum[h]

Bcan4: VI

P102; BII13: VI De duobus sacramentis id est baptismo et manus episcoporum impositione

[H. 6] De[i] his[j] [k] vero, super[l] quibus rogitastis[m] vos[n] informari[o], id est[p], utrum maius[q] esset

BII13: de baptismo et manus inpositionis

sacramentum manus impositio[r] episcoporum aut[s] baptismus, scitote[t] utrumque magnum[u] esse[v] sacramentum. <BII13, f. 128vb> Et sicut unum a maioribus fit[w], id[x] est a[y] summis[z] pontificibus, quod a minoribus[a] perfici non <Bcan4, f. 112v> potest, ita et[b]

---

175 [v] interim korr. aus interdum SG670 | [w] sufficiant korr. aus sufficient V630 **176** [x] am Rande Necesse habueritis VD38 | [y] indigeritis O93; indigeritis korr. aus indigeatis P9629; indigueritis korr. aus indigeritis N442; SG670 | [z] vicem Bcan4; P102 | [a] vice a] vita V630; N442; SG670; S105 | [b] vestra VD38; BII13; vestram Bcan4; P102 | [c] am Rande Socium VD38 | [d] comitem VD38; Bcan4; P102; BII13 | [e] mittite korr. aus mottite S105 **177** [f] mittentur korr. aus mittetur SG670; mittetur S105 **181** [g] inpositione Bcan4 **182** [h] baptismus Bcan4 **186** [i] am Rande drei Punkte N442 | [j] iis E97 | [k] his vero korr. aus his SG670 | [l] osuper S105 | [m] recitastis I83; SG670; S105; rogastis korr. aus rogtastis BII13 | [n] vos korr. aus vo P9629; vos korr. aus nos Bcan4 **187** [o] am Rande Doceri instrui VD38 | [p] es P9629 | [q] magis VD38 **189** [r] inpositione BII13 | [s] au VD38; an E97 **190** [t] scitote korr. aus stote P9629 | [u] manum P9629 | [v] esset I83 **192** [w] sit P102 | [x] id est korr. aus Idus P9629 | [y] a summis pontificibus] summis a pontificibus korr. aus a pontificibus summis S105 | [z] am Rande Episcopis VD38 **193** [a] am Rande Sacerdotibus VD38 | [b] et fehlt E97

186–283 De … valeamus] Euseb. hom. in die pentec.

---

186 his] hoc 74T_2; AL_2; PG_3; $3L_1$ | vero] *fehlt* 74T_2; AL_2; PG_3; $3L_1$ super … quibus] quod super $3L_1$ | quibus] quo PG_3 | rogitastis] recitastis RC_1; rogastis 74T_2; AL_2; PG_3; $3L_1$; DG_2; rogitatis ID_2; rogatis IP_2 **186–187** vos … informari] *fehlt* 74T_2; AL_2; $3L_1$ **187** esset] est ID_2; IP_2; sit DG_2 **189** impositio] impositionis DB_2; AL_2; ID_2; IP_2; PG_3; $3L_1$; DG_2 **190** magnum … esse] esse magnum 74T_2 **191** a] *fehlt* ID_2; IP_2; DG_2 **192** fit] est ID_2; IP_2; *fehlt* DG_2 | a[1]] *fehlt* ID_2; IP_2 | pontificibus] pontificibus est accomodatum DG_2

maiori <SG670, p. 312a> veneratione[c] venerandum[d] <VD38, f. 146rb> et[e] tenendum est.

VD38: DE DUOBUS SACRAMENTIS BAPTISMO SCILICET ET MANUS IMPOSICIONE

Sed[f] ita coniuncta[g] sunt haec duo sacramenta, ut ab invicem nisi morte[h] praeveniente[i] nullatenus[j] possint segregari, et unum sine[k] altero rite perfici non potest. Nam[l] unum praeveniente[m] <O93, f. 33rb> morte[n] sine altero potest, aliud[o] autem non potest. Unde scriptum est: <I83, f. 154ra> <S105, f. 114r> In diebus illis dicit[p] dominus: Effundam de spiritu meo super omnem[q] carnem. Advertamus[r] summas divitias[s] bonitatis. Quod in[t] confirmandis[u] neofitis[v] manus impositio[w] tribuit singulis, hoc tunc[x] [y] spiritus sancti descensio in credentium <E97, f. 81rb> populo[z] donavit universis.

P9629: De pabtisma et confirmatione

Sed quia[a] diximus, quod manus impositio et confirmatio[b] et[c] qui iam regnaturus[d] [e] in Christo est, confirmare[f] aliquid possit, forte cogitet[g] sibi aliquis:

---

194 [c] am Rande Honore VD38 | [d] am Rande Colendum VD38 **195** [e] et tenendum fehlt N442 **198** [f] am Rande Nota VD38 | [g] coniunta P102 **199** [h] morte praeveniente nullatenus possint segregari, et unum sine altero rite korr. aus morte I83 | [i] postveniente S105 | [j] non E97 **200** [k] sine korr. aus si V630 **201** [l] Nam unum praeveniente morte sine altero potest, aliud autem non potest fehlt BII13 | [m] postveniente S105 | [n] morte] morte salvare V630; P9629; E97 **202** [o] alius E97 **204** [p] ait VD38; P102; BII13 **205** [q] omnem carnem korr. aus omnem S105 | [r] Avertamus P102 | [s] divitias] divitias eius korr. aus divitias SG670 **206** [t] in fehlt V630; I83; Bcan4 | [u] firmandis P102; BII13 | [v] am Rande Neofitus dicitur novellus hoc est qui recente tempore baptizatus est VD38 **207** [w] impositio tribuit korr. aus impositio P102 | [x] tunc spiritus korr. aus tunc BII13 | [y] tunc spiritus sancti] spiritus sancti tunc I83 **208** [z] populos V630; P9629; E97 **211** [a] quia korr. aus quia ut V630 **212** [b] confirmatio et korr. aus confirmatio O93 | [c] et fehlt V630; ei korr. aus et SG670; ei E97 | [d] regeneratus V630; E97; renatus korr. aus regnaturus SG670; regnatus S105 | [e] regnaturus in Christo] in christo regnaturus I83 **213** [f] conferre korr. aus confirmare SG670; conferre E97; S105 | [g] cogitat N442

---

199 praeveniente] prevenientem 3L$_1$ **200** rite] *fehlt* DG$_2$ | potest] possit 3L$_1$ **201** unum] unum *fehlt* PG$_3$ | praeveniente] perveniente PG$_3$; 3L$_1$ morte] morte salvare 74T$_2$; AL$_2$; PG$_3$ **211** quod] ut RC$_1$ **212** regnaturus] renatus RC$_1$ **213** confirmare] conferre RC$_1$

Quid[h] mihi prodest post mysterium[i] baptismatis ministerium[j] confirmantis[k]? Aut quantum[l] video, non totum de fonte suscepimus, <SG670, p. 312b> si post[m] fontem adiectione[n] novi[o] generis indigemus[p]. Non ita, dilectissimi[q], attendat <N442, f. 71rb> caritas vestra. Sicut exigit[r] militaris ordo, ut, cum imperator quemcumque[s] in militum receperit numerum[t], non solum signet receptum, sed etiam armis competentibus[u] [v] <VD38, f. 146va> instruat pugnaturum[w], ita in baptizato benedictio illa <BII13, f. 129ra> munitio[x] [y] est. Dedisti[z] militem[a], da[b] ei[c] <I83, f. 154rb> adiumenta[d] [e] <V630, f. 72vb> militiae. Numquid prodest, si quisquam parentum magnam[f] parvulo conferat salutem[g], nisi providere studeat[h] et tutorem[i]? Ita paraclitus[j] regeneratis[k] in Christo custos et consolator et tutor est. Ideo dicit sermo divinus[l]: Nisi dominus custodierit civitatem, in vanum[m] vigilant[n], qui custodiunt[o] eam. Ergo[p] spiritus sanctus, qui super aquas baptismi salutifero descendit illapsu[q] [r]

---

214 [h] Quid korr. aus Quod V630; Quod P9629 | [i] mysterium baptismatis ministerium] mysterium baptismatis mysterium korr. aus mysterium E97 **215** [j] ministerum P9629; mysterium VD38; E97; P102; BII13 | [k] confirmantis korr. aus conformantis SG670 | [l] quantum korr. aus quantis P9629 **217** [m] post korr. aus potest P9629 | [n] adiectione korr. aus adiectio P9629; adlectionem Bcan4; adiectionem BII13; S105 | [o] novi korr. aus noviter Bcan4 | [p] am Rande Necessarium habemus VD38 **218** [q] dilectissimi korr. aus dilectossimi BII13 **219** [r] exegit O93; I83; eget SG670; S105; exigit korr. aus exegit N442; Bcan4 **220** [s] quecumque P9629; Bcan4 | [t] numero N442 **222** [u] am Rande Congruentibus aptis VD38 | [v] congruentibus E97 **223** [w] pugnaturum korr. aus pugnatura I83; pugnatorem VD38; P102; BII13; pugnatorum Bcan4 **224** [x] am Rande Defensio tuitio VD38 | [y] munitio korr. aus minutio SG670; minutio S105 | [z] Dedistis korr. aus Dedisti SG670 | [a] militem da ei] militi dei SG670; S105 | [b] da ei] dedi VD38; P102; BII13 | [c] ei fehlt N442; I83; Bcan4 **225** [d] am Rande Adiutoria VD38 | [e] adiumentum V630; SG670; S105 **226** [f] magnam korr. aus magnum SG670 **227** [g] facultatem E97 | [h] studeat et korr. aus studeat O93 **228** [i] tuturarem P9629 | [j] am Rande Advocatus consolator VD38 | [k] generatis VD38; P102; BII13 **229** [l] divinus korr. aus divinis BII13 **230** [m] vanum korr. aus vano SG670; vano S105 **231** [n] vigilant korr. aus vigilat VD38 | [o] custodiunt korr. aus costodiunt O93; custodiant S105 | [p] Ergo korr. aus Ego N442; Ego P102 **232** [q] am Rande volatu descensu VD38 | [r] illapsu korr. aus inlapsum V630

---

215 ministerium] mysterium RC_1 **219** exigit] eget RC_1 **223** benedictio…illa] illa benedictio RC_1 **224** da…ei] Dei RC_1 **225** adiumenta] adiumentum RC_1 **232** illapsu] lapsu DG_3

in fontem[s] plenitudinem tribuit[t] [u] ad innocentiam, informationis[v] augmentum[w] praestat ad gratiam. Quia[x] in hunc[y] [z] mundum tota aetate victurus[a] inter invisibiles[b] hostes[c] et pericula gradiendum[d] est, <SG670, p. 313a>

I83; Bcan4: Quid[e] baptismum quid[f] manus imposicio faciat

in baptismo regeneramur[g] ad vitam, post baptismum confirmamur ad pugnam. In baptismo abluimur[h] [i], post baptismum roboramur[j] [k], ac si[l] continuo transituris sufficiant[m] regenerationis[n] beneficia[o], victuris[p] autem necessaria[q] sunt confirmationis auxilia. Regeneratio[r] per se salvat mox in pace[s] beati saeculi recipiendos[t] [u], confirmatio armat[v] [w] et instruit[x] <I83, f. 154va> agones[y] <VD38, f. 146vb> mundi huius[z] et proelia reservandos[a]. <P9629, f. 47r> Qui autem post baptismum cum acquisita innocentia immaculatus[b] [c]

---

233 [s] fontem] fontem ut korr. aus fontem SG670; fonte E97; S105 | [t] interlinear at SG670 | [u] tribuit ad korr. aus tribuit V630 **234** [v] informationis] in confirmatione V630; P9629; SG670; E97; S105 | [w] augmentum korr. aus agmentum BII13 | [x] Qui VD38 **235** [y] hunc korr. aus huc N442 | [z] hunc mundum] hoc mundo VD38; E97; P102; BII13; S105; hoc mundo korr. aus huc mundum SG670; hoc mundo korr. aus hunc mundum Bcan4 | [a] victuris V630; P9629; I83; VD38; SG670; Bcan4; E97; P102; BII13; S105 **236** [b] invisibiles korr. aus visibiles O93 | [c] am Rande Adversarios demones VD38 | [d] am Rande Ambulandum VD38 **238** [e] Quod Bcan4 | [f] quodve Bcan4 **239** [g] generamur VD38; BII13; generamur korr. aus generatur P102 **240** [h] am Rande Purgamur luamur VD38 | [i] abludimus P9629 **241** [j] am Rande Confirmamur VD38 | [k] renovamur SG670; renovamur korr. aus renovemur S105 | [l] sic E97 **242** [m] sufficiunt E97 | [n] am Rande renovacionis VD38 | [o] am Rande Dona VD38 | [p] victoris O93; P9629; Bcan4; victuris korr. aus victoris V630; BII13; **243** [q] necessaria sunt korr. aus necssaria N442 | [r] Regenerationis I83 **244** [s] pacem E97 | [t] am Rande Animas subaudiendum VD38 [u] recipendos N442; recipiendas P102 **245** [v] am Rande Munit VD38 | [w] armat korr. aus arma E97 | [x] instruit] instruit ad V630; P9629; SG670; E97; P102; BII13; S105 **246** [y] am Rande certamina VD38 | [z] istius E97 **247** [a] servandos VD38 **248** [b] am Rande Sine macula peccati VD38 | [c] immaculatus fehlt E97

---

233 fontem] fonte CT_2; DG_3 **234** informationis] in confirmatione RC_1; CT_2; DG_3 | ad] et RC_1 | gratiam] gratiam et DG_3 **235** hunc…mundum] hoc mundo RC_1; DG_3 | victurus] victuris RC_1; CT_2; DG_3 **241** roboramur] renovamur RC_1 | ac…si] et quamvis DG_3 | si] sic CT_2 **242** autem] tamen DG_3 **243** auxilia] *fehlt* $3L_2$ **245** instruit] instruit ad RC_1; $74T_3$; AL_3; BS_2; CT_2; PG_4; $3L_2$; DG_3 **246** huius] *fehlt* PG_4; $3L_2$ | et…proelia] *fehlt* RC_1 **247–272** Qui…ingredieris] Item post pauca RC_1 **247–248** autem…baptismum] post baptsimum autem AL_3; BS_2; PG_4; $3L_2$

<BII13, f. 129rb> pervenit ad mortem, confirmatur[d] morte, qui[e] iam[f] non potest peccare post mortem.

Bcan4: VII

P102; BII13: VII Quid profuerit apostolis adventus spiritus sancti post passionem et resurrectionem christi[g]

[H. 7] Hic si[h] forte illud etiam requirere velimus, post passionem et resurrectionem Christi, quid apostolis profuerit[i] adventus spiritus sancti, ipse dominus eis[j] hoc evidenter[k] exponit. Quae dico, inquit[l], vobis, non potestis ea portare modo, cum autem venerit ille spiritus veritatis, ipse[m] vos[n] docebit omnem[o] <E97, f. 81va> veritatem[p].

Vides, quia cum spiritus sanctus[q] infunditur[r], cor[s] fidele ad[t] prudentiam et constantiam[u] dilatatur[v]. <SG670, p. 313b> <S105, f. 114v> Itaque[w] ante descensionem[x] spiritus sancti usque ad negationem apostoli deterrentur[y], post visitationem[z] vero eius usque ad martyrium[a] contemptu[b] [c] salutis armantur, secundum[d] haec[e] [f] per Christum redimimur[g], per spiritum vero sanctum[h] dono sapientiae spiritalis illuminamur[i], aedificamur, erudimur, <I83, f. 154vb> instruimur, consumamur[j], ut illam[k] sancti spiritus

---

249 [d] confirmante I83 **250** [e] quia V630; P9629; N442; VD38; SG670; E97; P102; BII13; S105 | [f] iam fehlt V630; VD38; P102; BII13 **253** [g] christi fehlt BII13 **254** [h] si forte] sorte BII13 **256** [i] profuerit korr. aus profue P9629 | [j] eius O93; I83; Bcan4; eis fehlt E97 **257** [k] videnter Bcan4 | [l] inquit vobis] vobis inquid I83 **259** [m] ille E97 | [n] vos fehlt S105 | [o] omnem] omnem omnem S105 **260** [p] veritatem korr. aus verita I83 **261** [q] sancti I83 | [r] am Rande Aspergitur tribuit VD38 | [s] cor fidele] tunc fides SG670; S105 **262** [t] a O93; VD38 | [u] sconstantiam P9629; substantiam I83; Bcan4; constatiam P102 | [v] am Rande Amplificatur VD38 **263** [w] itaque ante korr. aus itaque I83 **264** [x] descensionem korr. aus discensionem P9629; E97; dispensationem SG670; S105; disscensionem Bcan4 **265** [y] am Rande Timore concuciuntur VD38 | [z] visitationem korr. aus visionem BII13 **266** [a] martirum I83 | [b] am Rande Dispectu VD38 | [c] contemptus Bcan4 **267** [d] secundum] Secundum ad S105 | [e] hoc E97 | [f] haec per korr. aus haec V630 | [g] redimimur korr. aus redimur V630; credimus I83; SG670; Bcan4; S105; reddimus VD38; P102; BII13 **268** [h] sanctum korr. aus secundum BII13 **269** [i] illuminatur I83 **270** [j] am Rande perficimur VD38 | [k] illa O93; P9629; I83; Bcan4; S105

---

249 pervenit…mortem] ad mortem pervenit DG_3 **250** qui] quia $74T_3$; AL_3; BS_2; CT_2; PG_4; $3L_2$; DG_3 | non…peccare] peccare non potest $74T_3$ potest…peccare] peccare potest BS_2

vocem[l] audire[m] possimus[n]: Intellectum dabo[o] tibi et instruam[p] te in via hac, quam[q] ingredieris[r] [s]. De[t] spiritu sancto accipimus[u], ut spiritales efficiamur, quia[v] animalis[w] homo non percipit <VD38, f. 147ra> ea, <Bcan4, f. 113r> quae[x] sunt spiritus dei. De spiritu sancto accipimus[y], ut[z] sapiamus[a] inter bonum malumque[b] discernere, iusta diligere, iniusta[c] <V630, f. 73ra> respuere, <N442, f. 71va> ut maliciae[d] ac superbiae repugnemus, ut luxuriae[e] <BII13, f. 129va> ac[f] [g] diversis[h] illecebris[i] [j] et foedis[k] [l] indignisque[m] cupiditatibus[n] resistamus. De spiritu sancto accipimus[o] vitae amore[p] et gloriae ardore[q] succensi, ut erigere a terrenis mentem ad[r] superna et divina valeamus.

P9629; S105: Dominico et V feria non ieiunandum

I83; Bcan4: De ieiunio[s] dominice[t] et quinte ferię

Bcan4: VIII

P102; BII13: VIII De ieiunio dominici[u] diei et quintę ferie non celebrando

---

271 [l] voce O93; P9629; I83; Bcan4; S105 | [m] audire korr. aus adire O93 | [n] possimus korr. aus possumus N442; I83 | [o] dabo tibi] tibi dabo I83; E97 **272** [p] instruam te] instruante E97 | [q] qua SG670; E97; S105 | [r] igredieris korr. aus ingredieris SG670; gradieris Bcan4; E97 | [s] ingredieris. De spiritu sancto accipimus, ut spiritales efficiamur, quia animalis] ingredieris. De spiritu sancto accepimus, ut spiritales efficiamur, quia animalis korr. aus ingredieris P9629 | [t] De spiritu sancto accipimus, ut spiritales efficiamur, quia animalis homo non percipit ea, quae sunt spiritus dei fehlt E97 **273** [u] accepimus P9629; I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105 | [v] quia animalis homo non percipit ea, quae sunt spiritus dei. De spiritu sancto accipimus fehlt S105 **274** [w] am Rande Animalis VD38 **275** [x] quę sunt korr. aus quę Bcan4 **276** [y] accepimus P9629; I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13 | [z] ut sapiamus korr. aus amus VD38 | [a] sapiemus, interlinear a SG670 **277** [b] malumque] et malum E97 | [c] iniuste I83 **278** [d] maliciae ac superbiae] superbię ac malicię E97 **279** [e] luxoriae P9629 **280** [f] ac korr. aus a P9629 | [g] ac diversis] adversus I83 | [h] diversi Bcan4; BII13 | [i] am Rande Carnis delectacionibus VD38 | [j] lecebris I83; illecebris] ille celebris S105 | [k] am Rande Turpibus VD38 | [l] foedus BII13; sedis S105 | [m] indigensque I83; indigenisque SG670; Bcan4; P102; BII13; S105 **281** [n] cupiditatibus korr. aus cupitatibus Bcan4 | [o] accepimus I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105 **282** [p] amorem V630 | [q] amore I83 **283** [r] ad korr. aus a SG670 **285** [s] ieiunia I83 | [t] dominici diei] dominice I83 **287** [u] dominicis P102

274–285 De… valeamus] Cf. Urb. 11.

---

273 accipimus] accepimus RC_1 **276** accipimus] accepimus RC_1 **281** accipimus] accepimus RC_1

[H. 8] Ieiunium[v] ergo[w] [x] dominici[y] diei[z] et quintae feriae nemo celebrare debet, ut inter ieiunium christianorum et gentilium[a] <SG670, p. 314a> et[b] veraciter credentium et infidelium atque hereticorum vera et non[c] falsa discretio[d] habeatur, unde scriptum est: Quae pars[e] Christi ad Belial[f] aut quae pars[g] fideli[h] cum infidele[i] [j]? Quae autem participatio iustitiae cum iniquitate? Et iterum: <I83, f. 155ra> Nolite iugum ducere cum infidelibus.

De cetero, fratres, videte[k], ne quis vos decipiat inanibus verbis neque per philosophiam[l] et inanem[m] fallaciam secundum <O93, f. 33va> traditionem[n] hominum, secundum elementa mundi et non[o] secundum Christum, quia in ipso habitat[p] omnis plenitudo divinitatis corporaliter[q], et estis in illo repleti, qui[r] est caput <VD38, f. 147rb> omnis principatus[s] et potestatis[t], in quo et circumcisi[u] [v] estis circumcisione[w] [x] non manufacta in[y] exspoliatione[z] [a]

---

289 [v] am Rande Nota V630; am Rande drei Punkte N442 | [w] interlinear autem SG670 | [x] vero E97 | [y] dominice I83; Bcan4 | [z] diei korr. aus die V630 **291** [a] am Rande unleserliche Rubrik BII13 | [b] et fehlt I83 **293** [c] con Bcan4 | [d] am Rande Divisio VD38 **294** [e] pras P9629 | [f] Belial aut quae pars fideli cum infidele] belial aut quae pars fideli cum infideli korr. aus belial SG670 | [g] pras P9629 | [h] fidelium V630 **295** [i] infideli VD38; SG670; BII13 | [j] infidele? Quae autem participatio iustitiae cum iniquitate korr. aus infidele I83 **298** [k] vite VD38 **299** [l] am Rande Amorem sapientie carnalis VD38 | [m] inanam V630; inanem korr. aus innem S105 **300** [n] traditionum P9629 **301** [o] non fehlt BII13 **302** [p] inhabitat V630; SG670; Bcan4; E97; P102; BII13; inhabitat korr. aus inhabitat in S105 **303** [q] am Rande Veraciter quia christus est verus est perfectus deus et homo VD38 **304** [r] qui est korr. aus quem P102 **305** [s] pricipatus N442 | [t] potestatis korr. aus potestates V630 | [u] circumcisi estis fehlt I83; VD38; P102; BII13 | [v] circumcisi estis circumcisione korr. aus circumcisio SG670; circumcisi estis circumcisione] circumcisio korr. aus circumcisione Bcan4; circumcisio P102; BII13 **306** [w] circumcisionem P9629; circumcisio VD38 | [x] circumcisione non manufacta in expoliatione corporis carnis, in circumcisione Christi korr. aus circumsisione O93 | [y] in exspoliatione corporis carnis, in circumcisione Christi fehlt P102 | [z] am Rande Expurgationem VD38 | [a] expoliationem VD38; BII13

291–292 Ieiunium…debet] sec. c. 2. vit. Melc. in libr. pontif. **296–299** Quae…infidelibus] II Cor. VI. 15. 14. **300–337** De…carnis] Coloss. II. 8—23.

---

289 ergo] *fehlt* CT_3; ID_3; IP_3; PG_5; $3L_3$; DG_4 **290** ieiunium] *fehlt* $3L_3$ **292** atque] *fehlt* $3L_3$ **293** et…falsa] *fehlt* PG_5; $3L_3$

corporis carnis[b], in circumcisione[c] Christi, consepulti ei[d] [e] in baptismo, in quo et resurrexistis[f] per fidem operationis dei, <BII13, f. 129vb> qui suscitavit illum a mortuis et vos, cum mortui essetis in delictis[g] et[h] praeputio[i] carnis vestrae, convivificavit[j] cum illo, donans vobis omnia delicta, delens, quod[k] adversus[l] nos erat in[m] cyrographum[n] decretis[o] [p], quod erat <SG670, p. 314b> contrarium nobis, et ipsum tulit de medio affigens[q] illud cruci, exspolians[r] <E97, f. 81vb> principatus et potestates[s], traduxit confidenter, palam triumphans[t] [u] illos[v] in semetipso[w]. Nemo ergo vos iudicet in cibo <I83, f. 155rb> et in potu aut in parte diei[x] festi[y] aut neomeniae[z] aut[a] sabbatorum, quae sunt umbra futurorum, corpus[b] autem Christi. Nemo vos[c] seducat volens in humilitate et religione[d] [e] angelorum, quae non vidit, ambulans frustra[f] inflatus[g] sensu[h] carnis suae et non tenens caput[i], ex quo <S105, f. 115r> totum corpus[j] per nexum[k] et[l] coniunctionem[m] subministratum et constructum <VD38, f. 147va> crescit in augmentum[n] dei.

---

307 [b] carni I83 | [c] circumcisionem Bcan4 **308** [d] enim S105 | [e] ei in baptismo] in baptismo ei V630 | [f] resurrexisti I83 **310** [g] dilectis P9629 | [h] ut I83; et] et in Bcan4 **311** [i] am Rande Sorditate inquinamento VD38 | [j] convivificavit korr. aus convificavit I83; convivificavit] cum vivificavit E97 **312** [k] quod fehlt S105 | [l] aversus O93; adversum V630; P9629; E97 **313** [m] in fehlt V630; P9629; I83; VD38; SG670; Bcan4; E97; P102; BII13; S105 | [n] am Rande Originale peccatum per quod primus homo tamquam per scripturam manus se diabolo subiugavit VD38 | [o] am Rande Quia primus homo magis decrevit consentire diabolo quam oboedire deo VD38 | [p] decreti korr. aus decretis V630; Bcan4; decreti VD38; SG670; E97; P102; BII13; S105 **315** [q] effigens S105 | [r] exspolians] espolians O93; et spolians I83; Bcan4 **316** [s] am Rande principatus et potestates demones appellat quos tunc expolliavit cum homines ab eorum iugo liberavit VD38 **317** [t] am Rande nota triumphans illos SG670 | [u] triumphans korr. aus triumpans BII13 | [v] illo E97 | [w] semetipso korr. aus semetipsos P102 **319** [x] diei korr. aus die BII13 | [y] festi korr. aus feste SG670 | [z] am Rande Novae lunae VD38 | [a] aut korr. aus at VD38; ut E97 **320** [b] am Rande veritas VD38 | [c] vos korr. aus vos vos Bcan4 **321** [d] am Rande Cultu VD38 | [e] religiome O93; regione P9629; relegione VD38; religione korr. aus religionem SG670; religionem S105 **322** [f] am Rande In vanu inaniter VD38 | [g] inflatus] inflatu I83 | [h] sensu korr. aus sensus V630 **323** [i] am Rande christum VD38 **324** [j] am Rande Societas ecclesie VD38 | [k] am Rande Conligacione VD38 | [l] et korr. aus ex SG670; ex S105 | [m] coniunctione O93; P9629; N442; I83; SG670; Bcan4; S105 **326** [n] agmentum O93

Si mortui estis cum Christo ab elementis[o] huius mundi, quid[p] adhuc[q] tamquam viventes in mundo[r] decernitis[s] [t]? Ne[u] tetigeritis neque gustaveritis[v] neque contrectaveritis[w], quae sunt omnia in[x] interitu[y] ipso usu secundum praecepta et doctrinas hominum, quae sunt rationem quidem <V630, f. 73rb> habentia sapientiae in[z] superstitione[a] [b] et humilitate[c], et ad[d] non parcendum <BII13, f. 130ra> corpori, non in honore[e] aliquo ad saturitatem <SG670, p. 315a> carnis. Igitur, si[f] consurrexistis[g] cum Christo, quae sursum sunt, quaerite, ubi Christus est in dextera[h] dei sedens[i], quae sursum sunt, <N442, f. 71vb> <I83, f. 155va> sapite, non quae super terram. Mortui enim estis, et vita vestra abscondita est cum Christo in deo. Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc et vos apparebitis cum ipso[j] in gloria. Mortificate[k] [l] ergo[m] membra[n] vestra, quae sunt super terram[o], fornicationem, immundiciam[p], libidinem, concupiscentiam malam[q] et avaritiam, quae est simulacrorum servitus, propter quae venit ira dei super[r] filios incredulitatis[s]. In quibus et vos ambulastis aliquando cum viveretis[t] in illis. Nunc autem deponite[u] et[v] vos omnia[w], iram, indignationem, maliciam, <VD38, f. 147vb>

---

327 [o] elementis korr. aus ementis SG670 **328** [p] qui I83; Bcan4 [q] adhuc fehlt SG670; S105; adhuc korr. aus ahuc P102 | [r] mundo korr. aus mun SG670 **329** [s] am Rande Iudicatis VD38 | [t] discernitis N442; I83; SG670; Bcan4; S105 | [u] neque SG670; S105 | [v] gustaveritis korr. aus gustaveris P102 **330** [w] contrectaveritis korr. aus contractaveritis V630; SG670; contractaveritis P9629; S105 | [x] in fehlt N442 | [y] interitum VD38; P102; BII13 **333** [z] in fehlt V630 | [a] am Rande Superficionem institutio contrarię christianę doctrinę VD38 | [b] superstitionem VD38 | [c] humilitate korr. aus huminitate SG670 | [d] ad non] non ad V630; E97 **334** [e] honore] omne re P9629; honore korr. aus hono N442; onere E97 **336** [f] sicut VD38 | [g] consurrexistis cum korr. aus consurrexistis VD38 **337** [h] dexteram P9629; N442; I83; E97 | [i] sedens korr. aus sedes BII13 **342** [j] christo VD38 | [k] Mortificate korr. aus Morficate VD38 | [l] Mortificate ergo korr. aus Mortificate I83 | [m] ergo korr. aus ego BII13 | [n] am Rande Peccata quae ideo membra vocantur quia sicut membra ita diliguntur VD38 **343** [o] terrām BII13 **344** [p] inmunditiam korr. aus inmuditiam BII13 | [q] mala P9629 **346** [r] in V630; E97; P102 [s] diffidentię, interlinear vel incredulitatis E97 **347** [t] viveretis korr. aus viveritis V630; viveritis Bcan4; E97 **348** [u] deponite et] et deponite Bcan4 | [v] et fehlt V630 | [w] omnem SG670; S105

337–376 Igitur… ipsum] Coloss. III. 1—17.

blasphemiam[x], turpem[y] sermonem de ore vestro[z]. Nolite mentiri[a] invicem, exspoliantes[b] vos veterem[c] hominem cum actibus eius et induentes novum eum[d], qui renovatur in agnitionem[e] [f] secundum imaginem eius, qui creavit eum, ubi non[g] est <Bcan4, f. 113v> gentilis[h] et Iudaeus[i], circumcisio[j] [k] et praeputium, barbarus et Scytha[l] [m], servus et liber, sed omnia <I83, f. 155vb> et in omnibus Christus. Induite ergo <SG670, p. 315b> vos, sicut electi dei, sancti et dilecti, viscera[n] misericordiae, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, <BII13, f. 130rb> supportantes[o] invicem et[p] donantes vobismetipsis[q], si quis adversus[r] aliquem <E97, f. 82ra> habet querelam. Sicut et Christus donavit vobis, ita et vos, super omnia autem haec caritatem[s] habentes[t], quod est vinculum perfectionis. Et pax Christi vigeat in cordibus vestris, in qua et[u] vocati estis in uno corpore, et grati[v] estote. Verbum dei habitet in vobis abundanter[w] in omni sapientia, docentes et commonentes vosmetipsos[x] psalmis, hymnis, <P9629, f. 47v> canticis spiritalibus in gratia cantantes in cordibus vestris[y] deo[z]. Omne, quodcumque facitis in verbo[a] aut in opere, omnia in nomine domini nostri

---

350 [x] blasphemiam korr. aus blaphemiam VD38 | [y] am Rande Turpis sermo est qui non legitur in sacris scripturis VD38 | [z] vestro] vestro Et VD38; Bcan4; P102; BII13; vestro] vestro ne emiseritis korr. aus vestro SG670; vestro ne emiseritis S105 **351** [a] mentiri] mentiri in SG670; S105; mentiri in korr. aus mentiri BII13 | [b] expoliantes vos korr. aus expoliantes SG670 | [c] vetere VD38 **352** [d] eius P9629 **353** [e] agnitione SG670; S105 | [f] agnitionem secundum imaginem korr. aus agnitionem O93 **354** [g] non est korr. aus non I83 **355** [h] gentilis korr. aus gentiles I83 | [i] iudaeus korr. aus iudaeos I83 | [j] circumcisio korr. aus circumsio P9629 | [k] circumcisio et praeputium korr. aus circumcisio SG670 **356** [l] am Rande Scita gens est in aquilonali parte sub yperboreis montibus habitans que erius fuit et sapiens et mitis postea facta est stulta et crudelis et ad tantam dementiam pervenit ut carnem humanam manducet et sanguinem bibat VD38 | [m] scyto korr. aus scita BII13 **359** [n] viscera korr. aus visera BII13 **361** [o] Supportes P102 | [p] ei BII13 | [q] vobismetipsis korr. aus vobismetipsos BII13 **362** [r] adversum SG670; S105 **364** [s] caritam S105 | [t] habete VD38; P102; BII13 **366** [u] et fehlt VD38 **367** [v] am Rande perfecti apti VD38 **368** [w] abudanter VD38 **369** [x] vosmetipsos] vosmetipsos in I83; SG670; Bcan4; S105 **371** [y] vestris korr. aus nostris P9629 | [z] domino I83; SG670 **372** [a] verbo korr. aus vebo P102

Iesu Christi[b], gratias[c] <VD38, f. 148ra> agentes[d] deo[e] et patri per ipsum. Vos[f], carissimi, nolite deficere benefacientes.

Quod si aliquis fuerit, qui non oboedierit <I83, f. 156ra> verbis apostolicis, hunc notate[g] [h] et non commisceamini cum illo, <SG670, p. 316a> ut[i] confundatur[j]. <S105, f. 115v> Et nolite[k] quasi <V630, f. 73va> inimicum[l] aestimare[m] [n], sed corripite ut fratrem.

Deus autem pacis det vobis idipsum sapere in alterutrum et in omnes, et ipse sit semper vobiscum in omni loco. Amen[o].

Data Kal. Mart. Volusiano et Rufino vv.[p] cc. conss.

EXPLICIT[q].

O93, f. 33vb; V630, f. 73va; N442, f. 72rb; I83, f. 156ra; VD38, f. 147va; P9629, f. 47v; SG670, p. 316a; Bcan4, f. 113v; E97, f. 82rb; P102; BII13, f. 130rb; S105, f. 115v

---

373 [b] Christi] christi facite N442; Bcan4 | [c] am Rande laudes VD38 | [d] am Rande Dicentes VD38 | [e] deo fehlt VD38; S105 **374** [f] Vos] Vos autem I83 **377** [g] am Rande Designate VD38 | [h] notate korr. aus tate BII13 **378** [i] ut korr. aus ut non SG670 **379** [j] am Rande Erubescat VD38 | [k] nolite quasi korr. aus nolite SG670 **380** [l] inimicum korr. aus inimcum I83 | [m] am Rande Deputare VD38 | [n] existimare VD38; P102; BII13 **384** [o] Amen fehlt SG670; S105 **385** [p] vv. cc. conss.] v. c. cons. BII13 **386** [q] EXPLICIT fehlt N442; I83; P9629; SG670; Bcan4; E97; P102; BII13; S105

376–383 Vos…fratrem] II Thess.III. 13—15. **384–386** Deus…loco] Rom. XV. 5. **385** Data…conss] sec. c. 1. vit. Melc. in libr. pontif.